

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף קז

פוסקין מזונות לאיש: אדם שהלך לחו"ל והשאיר את אשתו, נחלקו רב ושמאל האם בית דין יורדים לנכסיו ופוסקים מזונות לאשתו או לא.

בדעת שמאל שאין פוסקין מזונות - נחלקו האמוראים מהו החשש (כפי שיתבאר להלן): א. שמא הבעל נתן לאשתו 'צררי' צורות של כסף קודם שעזב לחו"ל בשביל מזונותיה. ב. שמא הבעל אמר לה 'צאי מעשי ידיך' במזונותיך. [רבנן תקנו שהבעל חייב לזון את אשתו, ובכדי שלא תהיה איבה ביניהם תקנו לו בתמורה את מעשי ידיה. אם הבעל אמר לאשתו שתשאיר את המשכורת אצלה והוא יפסיק לזון אותה והיא הסכימה לכך, לא מגיע לה יותר מזונות].

מודה לי אבא (= רב): שבשלושה החודשים הראשונים לא פוסקים לה מזונות כי ודאי נשאר לה אוכל בבית.

הגמרא מבארת באיזה אופן המחלוקת:

בששמונו בו שמת: לכולי עלמא נותנים לה מזונות כי אין שום חשש. א. אין חשש שנתן לה צררי, שהרי היא תצטרך להישבע כאשר תגבה את כתובתה שבעלה לא השאיר בידיה כלום. ב. אין חשש שאמר לה 'צאי מעשי ידיך' כי גם אם הוא אמר לה זאת הדבר תקף רק עד מיתתו (שהרי משמת כבר אינה משועבדת לתת לו את מעשי ידיה) ולאחר מכן היא חוזרת לקבל מזונות ככל אלמנה.

מאי בינייהו: מה הנפקא מינה בין שתי החששות?

א. גדולה ולא ספקה: אישה בוגרת שבעלה עשוי לתת לה צררי אך העבודה שלה לא מכניסה לה מספיק כסף למזונותיה. ולכן יש חשש רק למ"ד צררי אבל למ"ד 'צאי מעשי ידיך' אין חשש.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

ב. קטנה וספקה: אישה קטנה שבעלה לא עשוי לתת לה צררי (כי היא לא תשמור על הכסף), אבל עבודתה מספיקה למזונותיה. שאז יש חשש רק ל"צאי מעשי ידיך" ולא לצררי.

תנן מי שהלך וכו': כל המחלוקת מתי היא תישבע אבל לכולי עלמא נותנים לה מזונות. קושיא על שמואל שאומר שאישה שהלך בעלה לחו"ל לא נותנים לה מזונות? הגמרא מתרצת: שמואל יעמיד שמדובר ששמעו שהבעל מת שאז לכולי עלמא נותנים לה מזונות.

ת"ש מי שהלך למדינת הים וכו' ואם בא ואמר פסקתי לה מזונות נאמן: ושוב קשה שלכו"ע נותנים לה מזונות? והגמרא מתרצת: שמדובר ששמעו בו שמת. אך מקשה על כך: שהרי הוא בא ואמר פסקתי לה? ומתרצת: שבהתחלה שמעו שהוא מת ועל פי זה פסקו לה מזונות, אבל לבסוף הוא בא והתברר שהשמועה היתה שקר.

ת"ש מי שהלך וכו' אבל לא בניו ובנותיו, ולא דבר אחר (= יתברר להלן): וכאן אי אפשר להעמיד ששמעו בו שמת שאם כן ודאי שבניו יורשים אותו וניזונים מנכסיו?

במשרה את אשתו על ידי שלישי: הוא מינה אפוטרופוס שיתן לה מזונות, ולאחר זמן האפוטרופוס הפסיק לפרנס אותה, ולכן כאן אין לחוש שנתן לה צררי ולא שאמר לה 'צאי מעשי ידיך'.

כשהשרה לזו ולא השרה לזו: הוא מינה את האפוטרופוס במפורש שיזון רק את אשתו ולא את בניו ובנותיו.

אך הגמרא מקשה על כך **'מאי פסקא?'** מהיכן אתה פוסק ומחליט שאדם ימנה אפוטרופוס לזון רק את אשתו ולא את בניו? כלומר הדבר אינו מסתבר!

כששמעה בו שמת בעד אחד: השמועה שמת באה על ידי אחד. לגביה הקילו רבנן כדי שלא תהא עגונה לסמוך על עד אחד (עקב החומרא שהחמירו עליה בסופה שאם יבוא בעלה תצא מזה ומזה - היא בודקת היטב שהוא מת קודם שהיא נישאת כמבואר ביבמות). וממילא אם העד נאמן לגבי נשואיה ודאי שנאמן לגבי מזונות (שהרי אם מת בעלה לכו"ע ניזונת). אבל בניו שאינם יכולים לירש את נכסיו על ידי עד אחד גם לא יקבלו מזונות על פי עד אחד.

תכשיט: בשמים לאשתו. **צדקה:** כשבית דין פוסקים לגבות צדקה מבני העיר גם נכסיו בכלל, ובית דין גובים אותה מנכסיו.

בברייתא נאמר שלא נותנים מנכסיו של היוצא לדרך ל'דבר אחר'. הגמרא מבארת שלמאן דאמר 'דבר אחר' זהו תכשיט - ודאי שהוא יסבור שלא נותנים צדקה מנכסיו. אבל למאן דאמר 'דבר אחר' זהו צדקה – דוקא צדקה לא נותנים מנכסיו אם לא גילה דעתו שהוא מעוניין בכך, אבל תכשיט נותנים לאשתו כי ודאי נוח לו שלא תתנוול אשתו.

ת"ש היבמה ג' חודשים הראשונים: לאחר מות בעלה היא לא יכולה להתייבם או להינשא לאחר על ידי חליצה, כי היא צריכה הבחנה בין זרע לזרע – ולכן היא ניזונת משל בעלה שמת. אבל לאחר מכן היא כבר יכולה להתייבם או להתחתן ולכן היא לא ניזונת מנכסי בעלה, ואם היא לא התייבמה היא גם לא ניזונת מנכסי היבם. אלא אם כן היא תבעה ממנו בבית דין שיחלוץ או ייבם והוא ברח, שאז קונסים אותו שהיא תזון מנכסיו.

קושיא: מוכח שפוסקים מזונות מהיבם שברח לחו"ל? תירוץ: אין כאן חשש של צררי או 'צאי מעשי ידיך'.

ת"ש האשה שהלכה וכו' ובאה ואמרה מת בעלי: מכיון שהיא נאמנת לומר שמת בעלה ולהינשא לאחר, היא נאמנת גם לגבי המזונות. והיא יכולה לבחור אם לקבל כתובה כאלמנה או ליזון מנכסיו. אבל אם היא באה ואמרה גירש אותי בעלי בחו"ל - היא לא נאמנת ולכן היא לא יכולה לקבל כתובה אבל נותנים לה מזונות עד גובה כתובתה. כי ממה נפשך: אם הוא לא גירשה מגיע לה מזונות, ואם הוא גירשה היא תקבל אותם בתורת כתובתה.

קושיא: מדוע נותנים לטוענת שהיא גרושה מזונות ולא חוששים לצררי או לצאי מעשי ידיך (שהרי לא מאמינים לה שהיא גרושה)? תירוץ: מדובר שמעו שהוא מת. אך אם כן קשה: מדוע נותנים לה מזונות רק עד כדי כתובתה? והתשובה היא שפיה הכשיל אותה שהיא טענה שהיא גרושה ולכן אנו חוששים לדבריה, ומכיון שלגרושה אין מזונות היא מקבלת אותם בתורת כתובה (על הספק שמא דבריה אמת).

כיצד אמרו ממאנת: יתומה קטנה תקנו רבנן שאחיה ואימה יכולים לחתן אותה, ואם היא תרצה תוכל למאן בבעל ולצאת ממנו בלא גט.

ביושבת תחת בעלה: כלומר שעצם העובדה שהיא יכולה למאן ודאי לא מפקיעה ממנה את המזונות. אלא מדובר שהלך בעלה לחו"ל והיא לותה כסף בשביל המזונות

וקנתה מזונות בכסף ואכלה, ולאחר מכן מיאנה בבעלה, שמכיון שבטלו הנשואין שלה למפרע, בעלה לא צריך לשלם את ההלוואת שלותה בעבור המזונות.

קושיא: מודע אם הלך בעלה לחו"ל נותנים לה בכלל מזונות?

מאי הוה עלה: מה פסק ההלכה במחלוקת רב ושמואל?

כבר תרגמה שמואל בבבלי: הרי הגמרא הקשתה על שמואל מהמשנה שלנו, והוא העמיד אותה שמדובר ששמעו בו שמת.

אמר לו רבי יוחנן: אתם כל כך נדחקים לפתור את דברי המשנה בצורה דחוקה כל כך..

אגב מביאה הגמרא עוד פסקי הלכה:

איני ניזונת ואיני עושה: רבנן תקנו שהבעל חייב לזון את אשתו, ובכדי שלא תהיה איבה ביניהם תקנו לו בתמורה את מעשי ידיה. מכיון שכל התקנה היתה לטובתה היא יכולה לומר לבעלה אינני מעוניינת במזונות ואני מעדיפה להשאיר את המשכורת שלי אצלי.

האי מאני דקוניא: התורה העידה על קדירות של חרס שאינם פולטים לגמרי את בליעתם לעולם, ולכן לא מועיל להכשיר אותם בהגעלה (מה שאין כן בכלי מתכות). אבל 'מאני דקוניא' = כלי חרס המצופים בעופרת יש בהם שלוש סוגים של ציפוי עופרת: שחורה ולבנה - מועילה להם הגעלה בכדי להשתמש בהם בפסח, ודווקא בציפוי חלק ללא סדקים (= קרטופני). אבל ירוקה - אסורה כי היא בודאי בולעת.

משנה: בעל שהלך למדינת הים והשאיר כאן את אשתו, ועמד אדם אחד ופירנס אותה, לדעת חנן איבד את מעותיו, לפי שהבעל יכול לומר לו - לא אמרתי לך שתלווה לי כסף ואני יחזיר לך. (אבל אם הוא הלווה לאשה מעות למזונותיה על מנת שתחזיר לו, הוא יכול לתבוע אותה שתחזיר לו את ההלוואה והאשה תובעת את בעלה ועליו לשלם).

א"ר יוחנן, יפה אמר חנן שאיבד את מעותיו, לפי שאותו אדם שפירנס את אשתו הניח את מעותיו על קרן הצבי.